

REGISTERBLAD

Område av riksintresse för naturvård i Värmlands län

Områdesnummer: NRO17025

Områdesnamn: Långban

Kommun: Filipstad

Kartblad: 11E NV (114 3)

Area: 700 ha

Naturgeografisk region: 28b Sydligt boreala kuperade områden mellersta Värmland

30a Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden tämligen kuperad terräng med mestadels låg - medelhög myrprocent

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner: Värmlands mellanbygder

Landskapsform: Vågig bergkullterräng

Riksvärde:

Odlingslandskap	Äng Naturbetesmark	
Malm, mineral		

Värdeomdöme: Långban har en synnerligen intressant berggrund med "världsrekord" i antal mineral. Byn Långban hyser också ett småskaligt odlingslandskap med ängar och naturbetesmarker. Traktens flora präglas av den kalkhaltiga berggrunden med arter som blåsippa, gullviva, guckusko, tvåblad, korallrot, grönkulla, skogsknipprot, purpurknipprot, murruta m fl.

Huvudkriterier: A B D

Stödkriterier:

Förutsättningar för bevarande: Helhetsbilden måste beaktas om ny bebyggelse, vägar eller andra arbetsföretag aktualiseras.

Stort hänsynstagande vid eventuella avverkningar på öarna i sjön Långban. Åtminstone de mindre öarna bör lämnas helt orörda. Likaledes bör lövträdsinslaget i odlingsmarken bevaras. En omföring till barrskog bör ej ske. Begränsning bör även fortsättningsvis ske av mineralletningen i vissa skarnhögar.

Säkerställande: Naturreservat har 1980 bildats för Tibergs udde. Särskilt förordnande som naturminne har 1976 beslutats beträffande en stor skarnhög. Flertalet byggnader äger skydd enligt byggnadsminneslagen. Flera element som slagg och varphögar m m skyddas av fornminneslagen.

Områdets huvuddrag: Långbans järn- och manganmalmsgruvor torde vara de ur mineralogisk synpunkt mest intressanta i Sverige. För närvarande känner man till över 200 olika mineral från området varav åtskilliga är kända endast från Långban.

Långbanfältets komplicerade geologi kan hänföras till fyra olika tidsepoker som representeras av 1) de äldsta ytbergarterna, 2) gamla graniter och grönstenar, 3) yngre graniter och grönstenar och 4) diabaser.

Genom veckningar och värmeutveckling i de olika faserna av jordskorpan omvandling har de ursprungliga malmmineralen och kalkstenarna delvis omvandlats i en serie kemiska kombinationer. Det är främst i ett hölje närmast malmerna - kallat skarn med en gammal bergmansterm - som de kemiska reaktionerna givit upphov till olika, mer eller mindre ovanliga mineral.

Malmfynd anses ha gjorts redan på 1300-talet. Först på 1700-talet påbörjades gruvdrift i större skala. Brytningen av malmer upphörde 1946 och 1972, liksom brytningen av dolomit.

Mineralrikedomen lockar ett mycket stort antal intresserade turister och amatörgeologer såväl som forskare. Genom fortsatta studier - med modern teknik - kan området få mycket stor betydelse för att klargöra de bergartsbildande processerna. En intressant möjlighet att få en bild av berggrundens uppbyggnad erbjuds i skärningarna utefter vägen österut mot Gåsborn.

Floran är i hög grad präglad av berggrundsförhållandena. Det rika inslaget av kalk, dolomit och grönstenar återspeglas i ett stort antal krävande arter. Orkidéer som brudsporre, grönkulla, guckusko, purpurknipprot och skogsknipprot förekommer liksom en i övrigt rik flora med bland annat vätteros, murruta, grönbräcka och lundtrav. Betydande arealer har brukats som åker och äng. Odlingsmarkerna företer en mycket intressant och omväxlande bild med odlingsrösen, skrovliga block, höjder, klyftor och ett och annat gruvhål insprängt. Stora delar av landskapet berörs av igenväxning även om viss betesdrift och landskapsvård bedrivits under senare år. Spritt i området finns ett stort antal granar, gamla lövträd - gamla vårdträd och rester från "hagmarks-epoken".

En flora och vegetation av speciellt intresse finner man på Malmön och andra öar i sjön Långban. Öarna har en utpräglad kalkrik berggrund och naturskogsartade barrblandbestånd. Här återfinns en intressant fanerogam- och kryptogamflora. Bland annat murruta, grönbräken och några sällsynta kalkkrävande lavar. Skogen är 100-150 år med förekomst av torrträd och lågor.

Sjön Långban har även limnologiskt intresse genom förekomst av röding (ej ursprunglig), öring, sik och flodkräfta.

Det stora inslaget av äldre lövträd och lövskog samt naturskogsförhållandena på öarna utgör underlag för ett rikt djurliv med inslag av mer krävande arter.

Åtskilligt har gjorts i Långban för att informera besökare om traktens natur- och kulturvärden. Bland annat finns sedan några år en särskild lokal med en allsidig (men relativt enkel) utställning och guidade turer sommartid. Därtill har ett visst serviceutbud tillkommit under senare år.

Anmärkningar:

Referenser:

Andersson, L 1985

Naturinventering av Filipstads kommun. Länsstyrelsen i Värmlands län (manus)

Hallingbäck, T 1978

Översiktlig inventering av naturskogar i Värmlands län med kryptogamfloran som utgångspunkt. Länsstyrelsen i Värmlands län, rapport 1978:5

Magnusson, NH 1930
Långbans malmtrakt. SGU Serie G,nr 23

Moore, PB 1971
Mineralogy & Chemistry of Långban - Type Deposits in Bergslagen, Sweden. The Mineralogical Record.

Yrgård, A 1974
Översiktlig naturinventering Filipstads kommun

Uppgiftslämnare: Lars Furuholm

Datum: 981022